

Skovdyrkeren

Nr. 66 - marts 2020



Fra kartoffelmarker til skov: Kaj rejser 16 hektar skov

Skovejer lægger
40 hektar skov urørt

Popler til energi
må nu stå i tyve år

Skovfoged ser
muligheder i juletræer



SKOVDRYRKERNE

Mere dødt ved i skovene	2
Kort nyt	3
Ny skov på kartoffelmarkerne	4



Ekstra penge til skovrejsning	8
Nyt om energipopler	10



Skovejer vælger urørt skov	12
Skovfoged ser muligheder i juletræer	15
Bævere får ny forvaltningsplan	18
Invasive arter i kritisk lys	19

Forsidebilledet:

Sidste år rejste landmand Kaj Jepsen skov på 16 hektar vestjysk landbrugsjord. Flere af træerne er allerede over mandshøjde.
Foto: Jens Mathiasen



Der var fejl i skovstatistikken 2018, da den blev offentliggjort i efteråret. De korrekte tal viser, at mængden af dødt ved i skovene, er svagt stigende.

Mængden af dødt ved i skovene er alligevel ikke faldet

Ved en fejl er de stående døde træer ikke kommet med i opgørelsen af det døde ved i skovstatistikken. Det har Københavns Universitet opdaget i en gennemgang af deres beregninger.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Da den nye skovstatistik for 2018 blev offentliggjort i efteråret viste tallene et fald af dødt ved – specielt i nåletræ. Men nu viser det sig, at tallene var forkerte.

De korrekte tal viser faktisk, at mængden af dødt ved har været svagt stigende gennem de seneste 10 år.

Mængden af dødt ved i skovene var i første omgang beregnet til at være faldet til 3,4 kubikmeter pr. hektar skov. Men de korrekte tal viser, at mængden er næsten dobbelt så høj – nemlig 6,1 kubikmeter pr. hektar. Det fordeler sig med 6,0 kubikmeter pr. hektar for løv og 6,9 kubikmeter pr. hektar for nål.

Fejlen ligger hos Københavns Universitet. Universitetet forklarer i en nyhed, at opmålingen af det døde træ på arealerne er foretaget korrekt. Men på grund af en fejl ved overførslen af data, blev kun de døde træer, der ligger på skovbunden, regnet med. De stående døde træer kom ikke med i beregningerne.

Glædeligt at fejl blev rettet

Dansk Skovforening glæder sig over, at

fejlen er rettet.

- Vi har i skovbruget undret os over, at statistikken viste, at mængden af dødt ved var faldende. I skovbruget har der i de senere år været mere fokus på at efterlade dødt ved i skoven, og fornemmelsen var, at mængden stille og roligt er på vej op. Det er derfor glædeligt, at fejlen i opgørelsen er rettet og statistikken nu viser, at mængden af dødt ved i skovene er på vej op, skriver foreningen.

Da tallene, som altså var forkerte, blev offentliggjort i efteråret, var der kritik fra flere sider.

Blandt andet bragte TV2 en kritisk artikel, hvor budskabet var, at skovene lider som aldrig før på grund af faldende mængder dødt ved.

Det fik dengang partnerskabet 'Træ til energi' til at levere en replik til den kritiske artikel. Her blev der efterlyst en mere faktabaseret debat.

- Fakta er heldigvis, at biodiversitet er på den politiske dagsorden. Der har aldrig været udlagt så meget urørt skov som nu og indgået så mange aftaler om at lade store gamle træer stå, lød det dengang i replikken fra 'Træ til energi'.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry
www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Kristian Gernow
Redaktør: Jens Mathiasen

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X



Coronavirus betyder lavere afsætning af træ

Udbruddet af Corona-virus har nu også indflydelse på eksporten af træ til udlandet.

I Kina har man holdt savværkerne lukkede i de seneste uger. Opkøb af dansk træ til Kina er blevet sat på standby. Nu er seneste melding, at værkerne så småt er i gang igen, men de kører på stærkt reduceret kraft.

Vurderingen fra Skovdyrkerne er, at hvis virus-udbruddet ikke snart kommer under kontrol, må der forventes lavere aktivitet på det kinesiske træmarked i de kommende måneder.

Skovdyrkerne har alternative afsætningskanaler på de fleste træarter i den nuværende situation.



Blandt andet er dansk bøg blevet ramt af lukkede kinesiske savværker.

Foto: Jens Mathiasen

Nyt glyphosat-alternativ kan være på vej

Kemi-firmaet Bayer oplyser i en pressemeddelelse, at de har fundet et nyt herbicid-molekyle, der i lighed med glyphosat har en total ukrudtsvirkning. Det nye aktivstof har i forsøg kunnet bekæmpe glyphosat-resistent græsukrudt. Det skriver avisen Effektivt Landbrug. Bayer understreger dog samtidig i deres meddelelse, at det tager år at få udviklet, afprøvet og godkendt et nyt herbicid.

Forventningen er, at Bayer – om alt går vel - vil fase det nye herbicid ind, efterhånden som glyphosat skal udgå i flere især europæiske lande.

Skovdyrkeren bragte i februar-udgaven en artikel om et forsøg med alternativer til glyphosat. Her arbejder forskere med at undersøge alternativer til glyphosat i juletræsdyrkning. Forsøget er udført ved Aarhus Universitet, Flakkebjerg.



Miljøminister Lea Wermelin har besluttet at stoppe al jagt på taffeland, fløjlsand, havlit og tyrkerdue.

Jagt på fire fuglearter indstilles

På baggrund af en enig faglig indstilling fra Vildtforvaltningsrådet har miljøminister Lea Wermelin besluttet at stoppe al jagt på taffeland, fløjlsand, havlit og tyrkerdue. For blishøne forkortes jagttiden med en måned, for vildkanin forkortes den med to måneder, mens jagttiden for hare forskydes. Det skriver Dansk Skovforening. Vildtforvaltningsrådets indstilling bygger på input fra forskere ved Aarhus Universitet om, hvad der påvirker bestandene. Her er konklusionen, at bestandene tåler en bæredygtig jagt. Når Vildtforvaltningsrådet alligevel

anbefaler et jagtstop, skyldes det, at Danmark er forpligtet til at overholde den internationale vandfugleaftale, Agreement om the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds. Dansk Skovforening har gennem det seneste år deltaget i den arbejdsgruppe under Vildtforvaltningsrådet, som har forberedt indstillingen om ændrede jagttider. Om to år tages arternes jagtstatus igen op til vurdering, når der kommer en ny jagttidsrevision. De nye jagtregler forventes at træde i kraft 1. juli 2020.

Løbesko produceret af træ og planter

Den velkendte sko-producent Reebok har for nyligt præsenteret virksomhedens første plantebaserede sko. Reeboks nye løbesko er lavet af træ og planter i stedet for syntetiske materialer såsom plastik. Det skriver træ.dk.

Sålen er lavet af naturgummi. Den stødabsorberende polstring stammer fra alger. Stoffet hen over vristen er produceret af eukalyptustræ.

- Vores kunder fortalte os, at de ville have mere bæredygtige produkter, og især løberne har været højtlydte og passionerede, siger Matt O'Toole fra Reebok til mediet Treehugger.

Virksomheden har brugt tre år på at udvikle skoen. Den nye løbesko rammer efter planen handlen i efteråret 2020. Skoen indskrives sig dermed i den stadig længere række af tøj og sko lavet af træ- og plantefibre.



Landmand skifter kartoflerne ud med træer



Kaj Jepsen har etableret skov på 16 hektar vestjysk landbrugsjord, og træerne trives. Efter landbrugskarrieren med andeproduktion og kartoffelavl vil han nu nyde sin nye skov.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Det er mandag formiddag og først i marts. Knivskarp forårssol lyser ned på landmand Kaj Jepsens jord ved Sunds i Midtjylland.

Indtil for nyligt var der snorlige kartoffelrækker i markerne, men kartoflerne er væk. I stedet spadserer Kaj Jepsen nu i rækker af eg, bøg og rødel.

- Vi står på Danmarks ringeste jord. Det gør vi altså. Men jorden har været god til kartofler. Vi har avlet kartofler herude i mange år, siger Kaj Jepsen.

Han sparker lidt i den lette sandede jord, hvor helt unge løvtræer omkranser ham. Der er i alt 16 hektar. Træerne kom i jorden i foråret 2019, og alene første sæson har givet planterne et enormt

skub opad.

- Det er helt vildt, sådan som træerne har groet den første sæson. Mange af rødel-træerne har allerede overvokset mig. Det har de altså gjort på mindre end et år, siger Kaj Jepsen og kigger op til toppen af et træ, der er højere end ham selv.

Fra kartofler til skov

Kaj Jepsen er 68 år. Beslutningen om at gå fra kartofler til træer har været længe undervejs, men han har altid vidst, at efter landbrugskarrieren, skulle tilværelsen handle om skov.

- Jeg synes det er et passende tidspunkt i livet at drosle ned på landbruget. Jeg har forpagtet andeproduktionen og

kartoffelavlens ud til en yngre landmand. I stedet vil jeg nu koncentrere mig om at etablere og nyde min nye skov, siger han.

Han har altid interesseret sig for skov og skovdyrkning og har også anden skov på ejendommen. Han er ikke bange for at rejse skov på landbrugsjorden – heller ikke selvom indtjeningen er til at overse de første mange år.

- Der er da naboer, der smiler og ryster lidt på hovedet. De kan jo slet ikke forstå, hvordan jeg kan få mig selv til at tage kartoffeljord ud af drift og anlægge skov. Men det har jeg ingen problemer med. Det er den her vej, vores samfund går. Jeg tror, at EU om få år vil komme med krav til landbruget om binding af kulstof og bedre biodiversitet. Bare vent og se, siger han.

Krævende forberedelse

Projektet har været længe undervejs. De første tanker blev tænkt tilbage i 2015. Kaj Jepsen lægger ikke skjul på, at ansøgningsfasen har været krævende.

Han kigger over på Anders Elmholdt fra Skovdyrkerne Vest, som også er med i den unge kultur.

- Sagen har jo krævet enorme mængder af papirarbejde. Det var aldrig gået, hvis ikke jeg havde haft dig Anders til at hjælpe mig. Vi har godt nok stukket ho-



Der er etableret en sø i skovprojektet, som skal øge herlighed og give variation. Tilladelsen blev givet, inden skoven blev rejst.





Kaj Jepsen har i samarbejde med Anders Elmholdt, Skovdyrkerne Vest, rejst skov på 16 hektar landbrugsjord. Planterne kom i jorden sidste år, og nu er flere rødel over mandshøjde.

vederne sammen mange gange i løbet af årene, lyder det fra landmanden.

I begyndelsen var hele projektet ved at strande, fordi kommunen ikke vil give tilladelse til det. Udfordringen var, at jorden ligger i et område, som Herning kommune har kategoriseret som 'skovrejsning uønsket'.

- Derfor var hverken jeg eller Anders optimistisk. Men jeg foreslog, at vi i det mindste kunne invitere den ansvarlige i kommunen herud, så vi kunne forklare vores idé med projektet.

Det virkede.

- Efter at sagsbehandleren havde været herude, blev forbuddet imod skovrejsning ændret til en tilladelse - men med restriktioner. Det var selvfølgelig dejligt, at kommunen kunne se fornuften i skovrejs-

ning, siger Kaj Jepsen.

Projektet blev godkendt. Der blev søgt tilskud i 2017. Tilskuddet kom hjem i april 2018.

- Vi plantede i 2019. Det var en fantastisk god sæson at starte op, siger landmanden.

Sø i skoven

I den nyplantede skov går Kaj Jepsen videre langs et læhegn og når op til en nyetableret sø.

- Søen er tænkt med ind i projektet fra starten. Det er vigtigt for at sikre så enkel sagsbehandling som muligt, forklarer Anders Elmholdt.

- Det krævede blot en landzonetilladelse. Hvis skoven allerede var etableret, ville der gælde et mere kompliceret regelsæt

under Skovloven. Derfor er det vigtigt, at nye skovejere får tænkt så meget som muligt ind i projekterne helt fra starten, siger Anders Elmholdt.

Fra søen går turen videre over i en anden afdeling. Her bliver der eksperimenteret med forskellige træarter i en egebevoksning.

- Vi har plantet holme med arter som tarmvridrøn, robinie, platan, ægte kastanje, valnød og storbladet lind. Det skal jo være lidt sjovt - og vi skal jo have noget anderledes skov at se på. Derfor har jeg valgt det, siger Kaj Jepsen.

Selvom skovrejsningen i høj grad handler om herlighed for Kaj Jepsen, så er træproduktion også vigtigt.

- Jeg kommer ikke selv til at sælge træ fra min skovrejsning. Det når jeg ikke. ➔



De tidligere kartoffelmarker er blevet mekanisk renholdt 4-5 gange sidste år. Derudover har Kaj Jepsen sammen med sin kone hakket ukrudt i den nye kultur.



Tæerne har udviklet sig ekstremt meget alene første sæson. Anders Elmholdt, Skovdyrkerne Vest, viser hvor høje planterne var, da de kom i jorden sidste forår.



Men i hele planlægningen har vi lagt vægt på, at der skal kunne sælges gavnræ fra skoven på sigt, siger Kaj Jepsen.

Ikke et eneste nåletræ i skoven

Landmanden er omkranset af løvtræer. Der er ikke et eneste nåletræ. Det er til trods for, at skovrejsningen ligger på let vestjysk jord, som er oplagt til nål.

- Den restriktion fik vi af Herning Kommune. Alle træarter skal være løv. Det har vi accepteret imod at få lov til at rejse skov i et 'skovrejsning uønsket' område, siger Kaj Jepsen.

Anders Elmholdt ærgrer sig over, at der ikke må plantes nål.

- Jeg vil altid foreslå ejeren af en skovrejsning i det vestjyske at etablere lommer med nål. Normalt vil jeg sige en tredjedel nål i skoven. Det giver afveksling, det producerer kvalitetstræ, og det er godt for vildtet, siger han.

Han tvivler ikke på, at der nok skal blive en smuk løvskov.

- Men kvaliteten af de kævler, som vores efterkommere måske høster om 100 år, vil ikke være lige så høj, som fra de klassiske løvtræ-jorde i Østdanmark, siger Anders Elmholdt.

Hakkejern og renser

Kaj Jepsen pløjede selv arealet forud for plantningen. I dag fremstår den unge kultur ren. Der er kun små spredte grønne

pletter af ukrudt hist og her.

Det har krævet en stor indsats at holde ukrudtet i skak.

- Vi har fået Skovdyrkerens entreprenør

FAKTA

- Kaj Jepsen startede op som selvstændig i 1979 på ejendommen ved Sunds. Dengang bestod driften af 38 hektar kartoffelavl og andeproduktion. Senere er der løbende opkøbt jord.
- I 1990'erne tilkøbte han 60 hektar nåleplantage, og plantede også selv mere nåleplantage og løvskov.
- 2005 fik Kaj Jepsen A. Flensborgs legat for at have gjort meget for naturen og for at have etableret en smuk sø.
- 2019 etablerede han 16 hektar skovrejsning med statsligt skovrejsningstilskud. Det er plantet i to etaper i foråret og efteråret.
- Skovrejsningen består udelukkende af løv grundet krav fra kommunen. Dominerende arter er bøg, eg, ahorn, spidsløn og fuglekirsebær. Der er anvendt rødæl som hjælpetræer.
- Eksperimenterer med holme af tarmvridrøn, robinie, platan, ægte kastanje, valnød og storbladet lind med flere.
- Landbrugspløjning før etableringen. Renholdt mekanisk 4-5 gange første sæson. Der forventes renholdelse 2-3 gange i den kommende sæson.
- Samlede omkostninger indtil nu er knap 30.000 kroner pr. hektar. Dertil kommer renholdelse i år og næste år.
- Kartoffelavl og andeproduktion er i dag forpagtet ud til en yngre landmand. Forventningen er, at forpagteren køber selve produktionsanlægget og resterende marker om nogle år.



Skovrejsningsprojektet er etableret i et område, som Herning Kommune har udpeget som uønsket skovrejsning. Tilladelsen kom alligevel igennem med den restriktion, at alle arter skal være løv.

til at renholde det mekanisk 4-5 gange det første år. Jeg forventer, at vi skal renholde 2-3 gange igen i den kommende sæson, men så er det også slut derefter, siger landmanden.

Kaj Jepsen og hans kone Grethe har derudover selv været flittig med hakkejernet.

- Jeg og lillemor var meget i marken med hakkejernet sidste år. Vi hakkede arealet to gange. Du kan slet ikke forestille dig, hvordan sådan noget ser ud, hvis ikke vi er over det med hakkejernet, siger Kaj Jepsen og viser et billede på telefonen af Grethe, der hakker.

- Jeg vil, at sådan noget skal være rent, fortsætter han.

Anders Elmholdt supplerer:

- Kaj og Grethe har været ekstremt flittige herude – og det kvitterer træerne for med god vækst. Men mindre kan også gøre det. Normalt tillader man, at der er en grøn smal stribe imellem træerne, hvor renseren ikke kan køre, siger han.

En drøm er gået i opfyldelse

Efter rundturen i den unge bevoksning er det tid til kaffe og snak om tankerne

bag skovrejsningen.

Kaj Jepsen har altid interesseret sig for natur og skov og er helt fra barnsben af blevet vænnet til skovbrug.

- Jeg voksede op på et lille husmandsbrug ved Sønder Felding. Min far kørte mælk i starten. Men senere, da han stadig havde heste, slæbte han træ ud fra skovene. Jeg tror, det er helt tilbage fra dengang, at jeg har interessen. Jeg har også senere i karrieren været bestyrer på en ejendom, hvor jeg plantede 72.000 rødgran, siger han.

For Kaj Jepsen handler det nu om at få nogle gode år efter landbrugskarrieren.

- Nu vil jeg nyde skoven, og jeg er sikker på, at det er et livsforlængende projekt for mig. Bare spørg min kone, siger Kaj Jepsen og fortsætter:

- Min kone Grethe sagde for nyligt til en bekendt, at hvis jeg dør i dag, så har jeg allerede fået rigtig stor fornøjelse ud af det her. Det er en drøm, der er gået i opfyldelse for mig, siger Kaj Jepsen.

Skovrejsning kan fjerne bopælspligt

Fredskovspligt på over 20 hektar kan åbne op for nye muligheder. Det oplever Kaj Jepsen ved Sunds, som har fået fjernet bopælspligt på sin skovejendom.

Af Jens Mathiasen

Den nyeste skovrejsning betyder, at Kaj Jepsen kan udstykke en skovejendom uden bopælspligt fra selve landbrugsejendommen med andeproduktion og kartoffelavl.

De to ejendomme kan sælges særskilt, og der er ikke krav om, at skovejendommen skal bebos.

Det oplyser Anders Elmholdt, der er teamleder ved Skovdyrkerne Vest.

- Finten er her, at hvis du kommer over 20 hektar fredskovpligt på en ejendom, så kan du ophæve landbrugspligten og dermed bopælspligten på den udstykkede skovejendom, siger han og fortsætter:

- Det vil sige, at du kan tage et stykke landbrugsjord. Det skal være minimum 20 hektar sammenhængende areal. Det kan du plante til og få det godkendt som fredskov. Dermed kan du få ophævet bopælspligten på skovejendommen. Når det er sket, kan den pågældende ejendom handles som en selvstændig skovejendom, uden at den nye ejer skal bo der året rundt, lyder det.

Åbner op for nye muligheder

I praksis betyder det, at ejendommen eksempelvis kan bruges i sommerhalvåret, hvis en ny ejer ønsker det.

- På den måde åbner man helt sikkert også for nogle nye muligheder og for en helt ny købergruppe, siger Anders Elmholdt.

På Kaj Jepsens skovejendom er der i alt 30 hektar med fredskovspligt. Den øvrige landbrugsjord og staldbygningerne er forpagtet ud. Her skal bopælspligten dog fortsat være opfyldt.

- Det betyder, at på det tidspunkt, hvor min forpagter køber produktionsejendommen og landbrugsjorden, så er den her ejendom taget ud som skovejendom. Vi skal slet ikke til at snakke om alt det her. Det er en stor fordel, lyder det fra Kaj Jepsen.



I år er der usædvanligt gode muligheder for at opnå tilskud til skovrejsning, oplyser Anders Holt Holm. Tilskudspuljen er dobbelt så stor som normalt.



Ekstra millioner giver usædvanligt gode muligheder for tilskud

Ekstra 65 millioner tilskudskroner betyder usædvanligt gode muligheder for at opnå tilskud til at rejse skov. Men kom ud af busken nu, for ansøgningsarbejdet tager tid, råder Skovdyrkerne.

Tekst og fotos: Jens Mathiasen

Først var der fem – men så smed regeringen ekstra 65 millioner i tilskudspuljen til skovrejsning.

Indsprøjtningen skete ved efterårets fi-

nanslovsforhandlinger. Med de nye penge er der nu dobbelt så mange penge til private skovrejsningsprojekter som normalt.

- 70 millioner kroner er rigtig mange

penge. Det giver historisk gode muligheder for at rejse skov med tilskud. Det er derfor helt oplagt at komme ud over rampen med projekter i denne sæson, hvor

Skal Skovdyrkerne rejse din nye skov?

- 70 millioner tilskudskroner i årets pulje til privat skovrejsning.
- Der er mulighed for at få 32.000 kroner i tilskud pr. hektar.
- Minimumsgrænsen for tilskud er to hektar.
- Man kan beholde det årlige EU-grundtilskud på arealet.
- Deadline for næste ansøgningsrunde forventes september 2020.
- Skovdyrkerne forhåndsscreener projekter gratis. Også mulighed for gratis konsulentbesøg.
- Kontakt Skovdyrkerne og hør mere om, hvordan du opnår tilskud til din nye skov.

der er dobbelt så mange penge i puljen som normalt, lyder det fra Anders Holt Holm. Han er forstfuldmægtig ved Skovdyrkerne Syd.

God ordning

Udover ekstra penge ser Anders Holt Holm en række fordele ved at søge tilskud til privat skovrejsning.

- Selve tilskudsordningen er attraktiv. For eksempel beholder man EU-grundbetalingen på arealet, og pengene bliver udbetalt på en gang. Tidligere blev tilskuddet udbetalt i rater, siger Anders Holt Holm.

Han tilføjer, at sidste år fik alle godkendte ansøgninger tilskud.

- Sidste år var der halvt så mange penge i puljen. Alligevel meldte Landbrugsstyrelsen ud ved nytårstid, at alle godkendte ansøgninger fik tilskud. Med dobbelt så mange penge i årets pulje er der usædvanligt gode muligheder for at komme igennem med sit projekt, siger Anders Holt Holm.

God forberedelse

Anders Holt Holm opfordrer til at lade fagfolk hjælpe med ansøgning, projektering og plantning.

- Det kan være en tung proces at ansøge og projektere. Når først skoven er plantet, kan man ikke ændre på den. Derfor er grundig forberedelse vigtig, siger han.

Han uddyber, at skovrejsning ikke bare er skovrejsning. For eksempel skal ejeren afklare formålet med den nye skov.

- Vil man producere tømmer, eller handler det mere om jagt og herlighed. Få sådan nogle spørgsmål afklaret først. På den måde kan skoven projekteres og plantes med de mest velegnede arter til formålet. Derudover handler det også om at finde arter, som passer til jordtypen, siger Anders Holt Holm.

Lang proces

Ifølge Anders Holt Holm er det vigtigt at komme tidligt i gang, hvis man er inter-

resseret.

- Det er vigtigt, at man kommer ud af starthullerne nu. Forud for selve ansøgningen skal vi først omkring kommunen. Hos kommunen skal vi blandt andet undersøge, om der er fortidsminder eller andet, som kan stå i vejen for skovrejsningen, siger han.

- Først derefter kan vi udarbejde og indsende en egentlig ansøgning til Landbrugsstyrelsen. Det tager tid. Derfor

opfordrer vi til, at interesserede henvender sig til Skovdyrkerne allerede nu. Det bedste forløb får vi, når vi kommer tidligt i gang med det forberedende arbejde, fastslår Anders Holt Holm.

Sidste runde med ordningen

Den nuværende tilskudsordning løber til og med i år. Derefter er der ikke forhandlet en ny ordning på plads. Den udløber med det nuværende landdistriktsprogram, har Landbrugsstyrelsen tidligere oplyst.

Rammen for en ny ordning er den kommende fælles europæiske landbrugspolitik - også kaldet CAP. Fødevareminister Mogens Jensen har tidligere afvist at udtale sig præcist om udformningen af en eventuel ny skovrejsningsordning.

Usikkerheden får Anders Holt Holm til at anbefale at søge tilskud i år.

- Har man nogle arealer, som man overvejer at rejse skov på, så er det altså bare med at få dem med og få ansøgt. Det her er en unik mulighed. Vi ved ikke hvordan det hele ser ud til næste år, siger Anders Holt Holm.



Skovrejsning øger ejendommens herlighed. På billedet ses en knap ti år gammel skovrejsning.

Energipopler må nu stå i 20 år



Nu må poppelbevoksninger, der modtager grundbetaling, stå i 20 år. De skal således ikke længere skæres ned i år 10. Det fremgår af den nyeste vejledning om grundbetaling 2020. Derved kan bevoksningernes tilvækst udnyttes to til tre gange bedre.

Af **Katrine Bang Hauberg**

Nu skal poppelbevoksninger ikke længere skæres ned efter 10 år, men kan blive stående frem til deres 20. sæson.

Det fremgår af vejledningen om grundbetaling 2020.

Konkret betyder det, at poppellauskov, der er etableret eller senest stævnet i 2011, nu kan blive stående til og med 2030. Tilplantningsåret tæller med i beregningen af de 20 år.

Efter de tidligere regler skulle poppelbevoksningen have været stævnet senest i år i 2020.

Skovdyrkerne glæder sig over ændringen i vejledningen. Det skyldes, at pop-

pel topper tilvæksten i perioden fra år 10-20, så nu kan der altså blive lagt 'flæsk' på træerne. Måske kan der endda produceres cellulosetræ til papir eller emballagetræ til paller, når poplerne høstes.

Herved lagres en del af den optagne CO₂, frem for at blive brændt af med det samme.

Optag af CO₂

Der er ikke lavet specifikke undersøgelser af CO₂-optaget i poppel i 20-årig om drift. Dog er det interessant at skele til det sagsnotat "Kulstofbinding ved skovrejsning" som en række forskere ved Kø-

benhavns Universitet udgav i efteråret 2019.

Deres konklusioner vedr. skovrejsning på landbrugsjord, omfatter til dels også poppelbevoksninger med indblanding af eg.

Tilvæksten og herved CO₂-optaget vil være afhængig af hovedfaktorerne hvor, hvordan og hvornår.

Hvor står bevoksningen – altså jordbunden og lokale vækstvilkår. Hvordan – hvilke poppel-kloner planter man, og er der succes med etableringen. Hvornår – bevoksningens alder er afgørende for den årlige tilvækst og hermed CO₂-binding.



Som noget nyt kan popler på landbrugsjord med grundbetaling nu blive stående i 20 år og skal ikke længere skæres ned efter 10 år. Foto: Anders Elmholdt.



En poppelbevoksning på en hektar på en god lokalitet kan i snit binde cirka 11 ton eq CO₂ pr. år og i den efterfølgende periode 10-20 år vil bevoksningen herefter binde 27 ton eq CO₂ om året. Tilsvarende kan arealer med lav bonitet binde 8 og 24 ton eq CO₂.

Poppel på cirka 20 år med underskov af bøg. Det er nu også muligt at indplante op til 400 planter pr. hektar af en anden træart af end poppel.

Foto: Jens Mathiesen

Øget optag

Ved at flytte omdriften fra 10 til 20 år vil CO₂-bindingen og tilvæksten blive forøget med en faktor to til tre i en 10-årig periode.

En arbejdsgruppe i Skovdyrkerne har i forbindelse med et projekt om Skovlandbrug været i dialog med Landbrugsstyrelsen om de åbenlyse gevinster, der ville være ved at forlænge omdriften på poppel på landbrugsjord. Det er fantastisk, at ændringen nu er gennemført. Det er sund fornuft både for lodsejeren bundlinje og for klimaet.

Etablering af poppel på landbrugsarealer - Anbefaling til praksis

- Fordelen ved poppel i modsætning til energipil er, at skovbrugets maskinpark let kan gøre hugsten rationel og dermed billig.
- Plantetalskravet er minimum 1.000 popler pr. ha. og særligt for poppeltavler i renbestand gælder det, at det er tilladt at have op til 400 andre træer eller buske udover poppeltræerne.
- Der er ingen begrænsninger på, hvilke arter de 400 andre træer eller buske må bestå af, og der er heller ikke krav om, at disse skal stævnes. De 400 træer eller buske skal dog stå spredt og må således ikke stå i klynger.
- Poppelklonen OP42 har vist sig at være hårdfør og særdeles vækstkraftig. Det er dog rigtig vigtigt at renholde kulturen, så træerne kommer godt fra start og hermed får en optimal tilvækst.

Projekt skal forbedre biodiversitet i skove

Nyt EU-projekt til 50 millioner kroner skal skabe en mere mangfoldig natur i 25 statslige og private skove over det meste af landet.

Naturstyrelsen vil skabe bedre biodiversitet i skovene. Det er det nye EU-Life projekt Open Woods, som skal sikre større biodiversitet i 25 statslige og private skove i Jylland, Fyn, Sjælland og Bornholm.

Et af projektets mål er at skabe gode levesteder for insekter i skovene. Derfor skal der blandt andet etableres indhegninger til græssende dyr, skabes mere plads til gamle løvtræer og lukkes grøfter, så skovene bliver vådere, oplyser Miljøministeriet.

- Mange af vores truede arter behøver mere lys, vand og dødt ved for at trives. Her sætter vi nu ind i 25 skove lige fra Nordjylland til Møn, siger miljøminister Lea Wermelin.



Mere dødt ved

Projektet skal også skabe mere dødt ved. Herudover skal der bekæmpes problemarter og invasive arter.

Blandt skovene i projektet er 19 statslige skove. Derudover indgår en række private skove, hvor der laves en særlig indsats for den truede og sjældne insektart eremit.

De 25 udvalgte skove har det til fælles, at de indgår i Natura 2000-områderne, der er udpeget for at beskytte truede naturtyper, dyr og planter.

- Open Woods er et godt eksempel på et samarbejde, der kan gøre en reel forskel for vores natur, og som rækker langt ud over de otte år, som projektet er sat til, siger Lea Wermelin.

Skovskolen udvikler kursus

Som en del af projektet udvikler Skovskolen under Københavns Universitet et kursus om forvaltning af Natura-2000 skovnaturtyper og biodiversitet for Naturstyrelsens medarbejdere. Kurset vil efterfølgende blive inddraget i undervisningen af blandt andet nye skov- og landskabsingeniører.

Projektets samlede budget er på 50 millioner kroner, hvoraf EU's LIFE Nature fond finansierer 30 millioner kroner.



- Denne nålebevoksning blev afdrevet for tre år siden, men vi genplantede ikke. Allerede nu pibler nye træer frem på må og få. Det er en forsmag på det, som sker, når vi lægger arealerne urørte, siger Bo Glent-Thule.

Skovejer lægger 40 hektar skov urørt

Bo Glent-Thule har konverteret størstedelen af sine 58 hektar skov til urørt skov og får kompensation fra staten. Han glæder sig til at se naturen tage over og forventer kun marginalt værdifald på skoven.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Klynger af små nåletræer vælter op af jorden. Der er ingen rækker, men i stedet står træerne i klumper og kæmper om lys og plads.

- Som du kan se, står træerne hulter til bulter. Det er nemlig frøene fra de tidligere nåletræer, som nu spirer, siger skovejer Bo Glent-Thule og peger på en klynge af blandede sitka- og rødgran.

Træerne er spiret frem på en tidligere nålebevoksning i Bo Glent-Thules skov ved Ry i Østjylland.

Bevoksningen blev afdrevet for 3-4 år siden. Han har med fuldt overlæg ladet naturen indtage arealet.

- Jeg genplantede ikke. Nu er naturen allerede godt i gang med at tage over. Det samme kommer til at ske på de i alt 40 hektar af min skov, som jeg i efteråret fik tilskud til at konvertere til urørt skov, siger Bo Glent-Thule.

Skoven er i alt 58 hektar og 18 hektar vil fortsat blive drevet forstligt.

Med tilskuddet følger et totalt stop af al forstlig skovdrift på de 40 hektar urørt arealer.

- Vi stopper alle aktiviteter. Det er også slut med at fjerne træ fra arealerne. Vi må heller ikke fodre vildtet på arealet, siger Bo Glent-Thule.

Mange har fået tilskud

Den nuværende tilskudsordning til urørt skov har eksisteret i tre sæsoner. Ordningen blev til som en del af forhandlingerne om Naturpakken.

Det er skovrider Kristian Løkke Kristensen, Skovdyrkerne Midt, som har søgt tilskuddet hjem til skovejer Bo Glent-Thule.

- Vi søgte om tilskud til 40 hektar urørt skov hos Bo Glent-Thule. Tilskuddet blev bevilliget i efteråret, og skovejeren accepterede endeligt omkring nytår, siger Kristian Løkke Kristensen.

Han gør det klart, at der er strikse regler, når først tilskuddet er accepteret.

- Man skal være helt sikker på, at man aldrig fremover ønsker at benytte skoven til andet end herlighed og jagt. Al skovdrift skal ophøre. Du må ikke fjerne et eneste træ fra skoven. Det er en defini-



Urørt skov skal gavne biodiversiteten. Allerede i dag er der rester fra væltede træer, hvor svampene slår sig løs. Det vil der komme mere af, eftersom skovdriften stopper, og naturen tager over.

Tilskud til urørt skov

- Tilskud til privat urørt skov er en del af aftalen om Naturpakken. Projekterne finansieres af nationale midler fra Miljø- og Fødevarerministeriet.
- Målet er at skabe bedre levevilkår for sjældne og rødlistede arter, som vil få bedre levebetingelser i urørt skov.
- Miljøstyrelsen giver tilskud på baggrund af en konkret beregning af nettoværdien af træerne. Desuden gives der tilskud til tabte fremtidige indtægter.
- En aftale om urørt skov er varig, og der kompenseres for, at der ikke må være nogen drift på arealet.
- Miljøstyrelsen åbner for ansøgninger om tilskud til privat urørt skov i perioden 1. maj til 1. juli 2020. Der er afsat i alt 11,2 millioner kroner til ansøgningsrunden i 2020.

Kilde: Miljøministeriet

tiv beslutning, som ikke kan ændres, siger Kristian Løkke Kristensen.

Accept af alle ansøgninger

Skovrideren oplever jævnligt skovdyrker-medlemmer, som er interesserede i tilskudsordningen. Han forklarer, at kompensationerne varierer efter bevoksningernes alder og kvalitet.

- Det er løvskov, myndighederne giver tilskud til. Jeg har set sager, hvor der er udbetalt omkring 100.000 kroner pr. hektar, men det kan være både mere og mindre alt efter de aktuelle forhold, siger han.

- Sidste år ansøgte vi om i alt cirka 55 hektar urørt skov. Vi fik accept på alle ansøgninger. Det betyder, at vi her i Skovdyrkerne Midt har fået omkring 20 procent af hele ansøgningspuljen på landsplan, siger Kristian Løkke Kristensen.

Han tilføjer, at der åbner en ny ansøgningsrunde i foråret. Har man kun interesse i herlighed og jagt, så kan det være en udmærket ordning, lyder vurderingen fra skovrideren.

Tilskud er afgørende

I skoven ved Ry går Bo Glent-Thule videre ind i sin skov. Skovstien fører ind under et nåletræ, som er halvt væltet. Træet hænger fortsat i toppen af træerne på modsatte side af stien.

- Sådan noget kommer vi til at se mere af, når årene går – altså væltede og døde træer. Men vi må ikke fjerne træ, når først skoven er lagt urørt, siger Bo Glent-Thule.

- Træer, som udgør en risiko for fodgængere i skoven, kan vi dog få lov til at skære ned. Men stammen skal lægges ind i skoven til gavn og glæde for biller, insekter og andet krible-krable, fortsætter han.

Skoven består af to tredjedele løv og en tredjedel nål. Ejeren karakteriserer den som en god gennemsnitsskov, hvor der blandt andet er arealer med gode bøge og ege. Det er hele løvtræsarealet, som nu er lagt urørt.

Bo Glent-Thule fortæller, at hans interesse for urørt skov er opstået i løbet af de seneste tre år.

- Jeg er uddannet forstkandidat, og jeg ➔



Risikotræer må skæres ned, men ikke fjernes. Træet skal lægges ind i bevoksningen til gavn for svampe og insekter

☞ interesserer mig for natur, biodiversitet og forskellige driftsformer. Da jeg fandt ud af, at der var mulighed for at få et fornuftigt tilskud til urørt skov, så var jeg ikke i tvivl om, at jeg ville søge, lyder det.

Han lægger ikke skjul på at kompensationen er afgørende.

- Ellers havde jeg aldrig overvejet det. Kompensationen er en vigtig begrundelse. Ingen tvivl om det, siger skovejeren.

Styrelse værdisætter skoven

Formålet med udlægning af urørt skov er at bevare og fremme biodiversiteten i private skove.

Tilskudsordningen administreres af Miljøstyrelsen. Her har man udarbejdet et system med tariffer, som man bruger til at udregne værdier og tabt fremtidig fortjeneste ved overgang til urørt skov.

- Vi bruger flere beregninger, når vi værdisætter en hektar skov. Blandt andet sætter vi en pris på den nuværende vedmasse. Derudover udregner vi en kompensation for fremtidige tabte indtægter, siger Peter Kyvsgaard, biolog ved

Miljøstyrelsen.

Han oplever god interesse for ordningen.

- Den nuværende ordning har været åben i tre ansøgningsrunder. Mange har søgt og ved alle tre runder har der været overansøgning, fortæller biologen.

Forventer marginalt værditab

I den ydre ende af Bo Glent-Thules skov



Bo Glent-Thule arvede skoven fra sin far. Han forventer kun et marginalt værditab på grund af omlægningen til urørt skov. I baggrunden ses søen Ravnsø i Østjylland.

er der kig imellem bøgestammer ud over Ravnsø. Han arvede skoven, da hans far døde for fire-fem år siden.

- Jeg har altid forestillet mig, at jeg skulle sælge skoven, når jeg nåede til pensionsalderen. Jeg betragtede den som min pensionsordning. Men efter at jeg har hjemtaget tilskud til urørt skov, forventer jeg at beholde skoven længere, lyder det.

- Du kan sige, at jeg har hævet pensionsopsparingen før tid ved at lægge skoven urørt, fortsætter han.

Han frygter ikke et stort værditab på skoven.

- Efter al sandsynlighed er værditabet ikke ret stort, når jeg skal sælge om mange år. Det er i hvert fald min forventning.

- Hvis jeg sælger om tyve år, så vil træernes naturlige forfald i skoven være synligt. Det vil være en skov, som fortsat kan nydes, og man kan gå på jagt i den. Jeg tror, at sådan en skov med den fortælling vil være attraktiv for mange. Det er jo den vej trenden går i vores samfund i dag, lyder det fra Bo Glent-Thule.



Skovfogeden: Derfor tror jeg på fremtiden for juletræsproduktion

Juletræsskovfoged Johann Holm Jacobsen arbejder hos Skovdyrkerne. Han oplever, at de dårlige priser får producenter til at drosle ned eller afvikle. Men 2019-sæsonen blev skelsættende, og skovfogeden tror på bedre priser i løbet af få år.



Af Johann Holm Jacobsen

Det er hårde tider for juletræsproducenterne. Priserne er lave og sorteringerne er strammere end nogen havde regnet med. Flere drosler ned og nogle lukker produktionen.

Netop det giver mig en tro på, at markedet nok skal vende.

De første spæde positive tegn så jeg i den overståede 2019-sæson – også selv om der var flere træer i markedet.

Efter skyggen fra sæson 2018 blev det i foråret 2019, at vi kastede os over udbudsanalyserne. Analyserne sammenholder antal solgte planter med antallet af hektar i omdrift. Det gav et klart billede af én ting – nemlig at der ville være flere træer i 2019 end i 2018.

Allerede i foråret investerede vi i



Juletræsskovfoged Johann Holm Jacobsen tror på en fremtid for juletræsproduktion i Danmark.

Skovdyrkerne meget tid på at analysere mulighederne for at forbedre medlemmernes muligheder for at få afsat deres træer. Kort fortalt forsøgte vi at afstemme producenterne forventninger til markedets muligheder.

Det positive er, at vi lykkedes med at få omsat flere træer fra medlemmerne end forrige år. Samtidig blev der skabt grobund

for gode fremtidige relationer med nye potentielle aftagere. Det negative var, at det gav et eftertryk på prisen.

Tilbageblik:

Sorteringer blev strammet op

Jeg fik mine første erfaringer tilbage i 2014. Det var på bagkanten af de gode år.

Dengang var der mange træer i mar- ➔



⇒ kedet - og det første, jeg husker, var at kvalitetskravene til aktionstræerne blev strammet.

Træerne måtte ikke længere have synlige bajonetter. Siden da er alle sorteringerne strammet grundigt op. Det var gældende for samtlige sorteringsgrader. Først blev bunden af sorteringerne strammet. Kort tid derefter var det toppen, som var i fokus. Skellet mellem prima og standard blev skarpt markeret, og det betød, at prima-andelen faldt.

Starten på nedgangen skete på grund af den store konkurrence fra udenlandske og især tyske produktion, som dengang lagde tryk på kundernes købelyst. Det blev startskuddet til den periode, der ligger tre til fire sæsoner bag os. Her lå udfordringen i at sikre salget og knap så meget i indkøbet.

Udfordringen var ikke bare at fastholde afsætningen, men også at tage højde for en øget produktion blandt medlemmerne. Det var generelt, at de danske producenter næsten uden undtagelse øgede produktionen. Vi ser det også i vores udbudsanalyser, og det er tydeligt at produktionen har været stigende med nok 2013 som lokalt set det største plantear.

Kundernes købelyst ændrer sig

Jeg oplevede, at købelysten ændrede sig fra vores kunder. Mange kunder købte senere og anså deres indkøb, som et sup-

plement til deres egen produktion. Efterspørgslen ændrede sig midt i 2010'erne, hvor salget var tidligt, og kunderne ofte købte hele kulturer for at sikre sig tilstrækkeligt med gode træer til at efterspørgslen og salget i større grad omhandler bestemte partier - helst til spotpris.

Dette passer dårligt til den måde, vi dyrker juletræer på, hvor planteafstanden ofte kræver, at der tages træer ud tidligt og i en størrelse, som ikke altid er kundernes favorit.

I løbet af ganske få år var økonomien markant anderledes især for producenterne, men også for foreningernes juletræsaftdelinger. Tidligere tiders gennemsnitspriser på over 100 kroner pr. styk var nu faldet til nær det halve. Dermed balancerede man på kanten af produktionsomkostningerne og endte ofte på den forkerte side.

Praksis dengang for at sælge medlemmernes træer lå i at afsøge hele markedet for potentielle købere og samarbejdspartnere. Det gjaldt også danske grossistkollegaer, som sammen med den lokale forening ofte kunne finde partier at samarbejde om til glæde for medlemmerne.

Men det blev pludseligt sværere end hidtil. Årsagen var større udbud, men også større egenproduktion blandt foreningernes danske kunder og Green Products egne kunder.

Oveni blev gamle udenlandske kunder



tilbudt gode træer til billige penge. Ofte så billige og så gode, at man valgte at afbryde samarbejdet med Skovdyrkerne og Green Product.

Selvom man håbede at kunderne ville vende tilbage, gjorde de det sjældent. Det mærkede foreningerne først på bagkant af sæsonen. Den forsvindende afsætning blev sjældent erstattet af nye muligheder. Det var købers marked.

Det samlede salg blev i den gode sags tjeneste en smule mindre hvert år og faldt også senere år for år.

De første glimt af lys

Vi skal frem til 2017 før jeg så de første glimt af lys. Nu fik vi solgt ud hele vejen rundt. Det var ikke blot hos Skovdyrkerne og Green Product, men også blandt markedets øvrige aktører.

Det banede vejen for optimisme og

Udbuddet af juletræer vil falde. Det vil få markedet til at rette sig i løbet af de kommende år, vurderer skovfogeden.

Foto: Jens Mathiasen





en forventning om prisstigninger i 2018. Håbet var, at færre træer på markedet og stigende omkostninger til logistik og håndtering kunne retfærdiggøre prisstigninger. Det lykkedes i enkelte tilfælde.

Men da sæsonen nærmerede sig sin afslutning var det desværre ikke så rosenrødt og en del juletræer endte ikke ude i de europæiske stuer. De første spor fra de store planteår var dermed tydelige - der var stadig for mange træer.

Til gengæld kom lyspunkterne i 2019-sæsonen. Som nævnt øverst i artiklen lykkedes vi her med at få omsat flere træer fra medlemmerne end de forrige år. Det er absolut positivt - og jeg ser det som et fingerpeg om, at vi stille og roligt er på vej ind i en markeds vending.

Det bliver igen godt for producenterne

Når jeg tror på, at markedet retter sig, og priserne kommer op igen, så baserer jeg det på analyser af især udbud.

I Skovdyrkerne arbejder jeg ligesom mine kolleger med udbudsanalyser. De viser, at udbuddet er rigeligt stort i hvert fald i 2020. Men efter 2021-2022 vil det

Forbrugerne vil fortsat investere i danske kvalitetstræer, lyder vurderingen.

Foto: Jens Mathiasen

begynde at falde svagt frem mod 2024 for så hurtigt at falde derfra.

Jeg er klar over, at for mange producenter er det svært at holde gejsten oppe, selv for de producenter som var med i 'de gode år' - og jeg oplever, at medlemmer nedtrapper eller afvikler.

Der er endda mange producenter, som har planlagt exit fra juletræsproduktionen. For nogle tager afviklingen to til tre år og for andre længere tid - op til en omdriftsalder. En del produktioner gennemgår generationsskifte og juletræsproduktion bliver ofte udfaset eller nedskaleret. Det gælder for producenter i alle størrelser.

For juletræsmarkedet betyder det, at der allerede om få år vil være færre producenter af juletræer og færre juletræer i produktion.

Det har altid været sund fornuft at plante, når priserne var lave og holde igen, når priserne var høje. Til trods for det, har

jeg kun set det modsatte praktiseret.

På baggrund af ovenstående samt af udbudsanalyser, samtaler med medlemmer og kollegaer i branchen, vil jeg faktisk gå så langt som at sige, at det er nu, man bør overveje at træde ind i juletræsdyrkningen.

Det er en tung investering, som kan være næsten umulig at forrente i et presset marked. Her kræver det en dygtig producent at holde skindet på næsen. Omvendt for de gode år, hvor det årlige dækningsbidrag sidst lå mellem 30-50.000 kroner pr. hektar, så bør det give plads til, at hver anden rotation er til 0 kroner.

Det er svært at spå om fremtiden og især om fremtiden for juletræsdyrkning. Traditionen for juletræet er stadig stærk og med et mærkat som bæredygtigt, sammenlignet med plastiktræet, vil det også fortsat blive i de europæiske stuer.

Forbrugernes købelyst og betalings-evnne er generelt blevet større de sidste 5-10 år - og bevidstheden om kvalitet og kravene hertil ligeledes. Disse faktorer vil også i fremtiden bane vej for juletræer, som er dyrket med omtanke og omhu.



Skovdyrkeren har tidligere skrevet om de problemer, som skovejere i Vestjylland oplever med den stigende bestand af bævere. Nu sendes en ny forvaltningsplan i høring.

Ny forvaltningsplan for bævere i høring

Bæveren skal have en ny forvaltningsplan med blandt andet øget fokus på virkemidler, som kan reducere konflikterne med lodsejerne.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Den nuværende forvaltningsplan danner grundlag for forvaltningen af bæveren, som blev udsat i den danske natur i 1999.

Nu sendes en ny forvaltningsplan i høring, skriver Miljøstyrelsen i en presmeddelelse.

Med udkastet til den nye forvaltningsplan opdateres den gamle plan. Det betyder, at den hidtidige ordning om afhjælpning af bæverskader fortsætter, men at der er øget fokus på de virkemidler, der kan bidrage til at reducere konflikterne med lodsejerne.

Det er blandt andet oplysning om, at landmænd kan få grundbetaling vedrørende arealer med særlige vilkår, selvom de almindelige støttebetingelser ikke er opfyldt, oplyser styrelsen.

Ingen jagt

Bæveren er beskyttet af EU's habitatdirektiv, og derfor kan der ikke indføres jagt på bæveren. Men på længere sigt vil regulering af enkeltindivider kunne blive aktuelt.

Miljøstyrelsen forventer, at bæveren i

Vestjylland opnår gunstig bevaringsstatus, senest ved den næste afrapportering til EU i 2025. Det vil efter en konkret vurdering være muligt at anvende mere vidtgående forvaltningstiltag for eksempel i form af flytning eller regulering af bævere.

Stigende bestand

Det er det nyeste bestandsestimat, som er udarbejdet i 2020 af Aarhus Universitet, DCE, som er grundlaget for forvaltningsplanen. Ifølge den vil bestanden stige med 7-10 procent hvert år.

Siden bæveren i 1999 blev genudsat i Vestjylland, er det gået fremad for arten. Aarhus Universitet vurderer, at der nu findes 240 til 270 bævere i Jylland. I 2017 var der estimeret 175. Der er også udsat 23 bævere på Sjælland i 2009-2011, men her vokser bestanden fortsat langsomt. Det vurderes, at der nu er omkring 40 bævere i Nordsjælland.

Den nye forvaltningsplan, der henvender sig til kommuner, interessenter og lodsejere, skal bidrage til at begrænse de konflikter, som følger med den øgede bestand.

Kalø-asken er Danmarks største asketræ

Danmarks største asketræ er Kalø-asken. Den er 5,99 meter i omkreds. Træet er 25 meter højt, og det er sundt og levende.

- Træet står i Syddjurs Kommune. Det er lige syd for vejen ind i skoven ved P-pladsen til Kalø Slotsruin. Træet står cirka 200 meter inde i skoven, fortæller Hans Erik Lund fra Dansk Træregister, som har målt det op.

Han fortæller, at igennem mange år var en stor ask ved Grundfør Kirke nord for Århus betragtet som Danmarks måske tykkeste.

- Men i juni 2019 målte jeg begge træer. Grundfør-asken målte 'kun' 5,52 meter og har altså ikke så stor omkreds, siger han.

Asketræer har siden 2002 været truet af askens toptørre. Siden er mange træer døde eller svækket.

- Men der er en tendens til at store og fritstående asketræer kan klare sig mod sygdommen. Det skyldes sikkert et lidt mindre smittetryk i forhold til det noget fugtigere klima i skovmiljøet, vurderer Hans Erik Lund.

I Dansk Træregister er der cirka 40 forskellige observationer af bemærkelsesværdige asketræer. Registeret er en optegnelse over bemærkelsesværdige træer i Danmark. Det udvides løbende, og der er over 1000 registreringer.



Danmarks største asketræ står tæt ved Kalø Slotsruin. Det er 5,99 meter i omkreds. Foto: Hans Erik Lund.



Ikke alle invasive arter er nødvendigvis så slemme. En af dem er bjergfyr. Arkivfoto: Jens Mathiasen

Fagperson ser overdrevet frygt for invasive planter

Invasive plantearter kan være et godt supplement til hjemmehørende, mener landskabsarkitekt, som kalder det invasive problem overdrevet. Hun afviser for eksempel, at bjergfyr skulle være en problemart.

Tekst og foto:
Jens Mathiasen

Invasive planter behøver ikke være så slemme, som de sommetider bliver fremstillet. Mange arter er faktisk et godt supplement til hjemmehørende arter.

Sådan lyder budskabet fra landskabsarkitekt Jane Schul.

I en artikel i bladet Grønt Miljø argumenterer hun for, at det invasive problem har taget overhånd. Hun henviser blandt andet til en engelsk undersøgelse fra universitetet i York fra 2015.

Undersøgelsen viser, at den hjemmehørende engelske flora ikke for alvor er truet af indførsel udefra. Gentagne mark-optællinger fra 1990 til 2007 vi-

Arter der betegnes som invasive

Nedenstående er et uddrag fra listen i Novanas naturtypeprogram.

Løv	Bærmispel-arter	Amelanchier sp.
	Hækberberis	Berberis thunbergii
	Hvid kornel	Cornus alba ssp. Stolonifera
	Bukketorn	Lycium barbarum
	Glansbladet hæg	Prunus serotina
	Hjortetaktræ	Rhus typhina
	Robinie	Robinia pseudoacacia
	Rynket rose	Rosa rugosa
	Kamtchatka-rose	Rosa x kamtchatica
	Spirea-arter	Spiraea sp.
Hvid snebær	Symphoricarpos albus var. laevigatus	
Nåletræer	Almindelig ædelgran	Abies alba
	Nordmannsgran	Abies nordmanniana
	Nobelis	Abies procera
	Europæisk lærk m.fl.	Larix decidua ssp. decidua
	Hvidgran	Picea glauca
	Sitka-gran	Picea sitchensis
	Klitfyr	Pinus contorta
	Bjergfyr	Pinus mugo
Østrigsk fyr	Pinus nigra var. nigra	
Douglasgran	Pseudotsuga menziesii	

ser, at det ikke er sandsynligt, at hjemmehørende planter på landsplan skulle blive udkonkurrerede af ikke-hjemmehørende.

Undersøgelsens hovedforfatter skriver, at ikke-hjemmehørende arter har mere suppleret end udelukket hjemmehørende arter. De negative følger, som ikke-hjemmehørende arter har påført den britiske biodiversitet, er derfor blevet overdrevet og er måske også overdrevet andre steder i verden, lyder vurderingen.

Hjemmehørende danske planter er ikke harmløse

I Danmark er det heller ikke al dansk vegetation, som er harmløs. Engbrandbæger breder sig på enge og græsmarker og er yderst giftig for græssende kreaturer, fremgår det af ar-



- tiklen, som også nævner ørnebregne, som er meget giftig.

Artiklen i Grønt Miljø stiller sig også skeptisk overfor, at Miljøstyrelsen lyster 32 invasive plantearter, men 11 af dem er endnu ikke set herhjemme. Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (Novana) har en tilsvarende liste. Se uddraget i boksen på første side af denne artikel.

Ikke bjergfyrrens skyld

Artiklen nævner en række af de invasive arter, som måske ikke er så invasive, når det kommer til stykket.

En af arterne er bjergfyr.

- Man kan måske også sætte spørgsmålstegn ved, at en plante som bjergfyr bliver bandlyst i hele landet fordi den sår sig selv på de magre heder og tilsvarende steder. Når heden er så meget i tilbagegang som den er, er det ikke kun på grund af invasive bjergfyr, der breder sig. Det samme gør vores hjemmehørende græsarter, blåtop og bølget bunke, lyder det.

- En stor del af forklaringen er den øgede mængde kvælstof, der kommer med nedbøren og som blandt andet stammer fra luftformigt kvælstof fra husdyrholdet. Luftbåret kvælstof favoriserer de mere næringskrævende planter, men har ikke direkte noget at gøre med bjergfyrrene. Lyngen udkonkurreres af mere næringstålende eller næringskrævende planter. Det sætter gang i en vegetationsændring, som ikke er lige til at stoppe, slet ikke ved bare at bandlyse planter, fremhæver forfatter Jane Schul.

Jane Schul er landskabsarkitekt og tidligere indehaver af Schul Landskabsarkitekter. Hun er forfatter til flere bøger og har blandt andet skrevet bogen 'Hvilken Plante Hvor'.

Svar fra Miljøstyrelsen

Blandt andet er en lang række nåletræarter er på listen over invasive arter i Danmark.

Styrelse bruger pointsystem som rettesnor

Plantearter kan godt være på Miljøstyrelsens invasivliste, selvom arterne ikke findes i den danske natur, oplyser biolog. Pointsystem afgør hvilke arter, der er invasive.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovdyrkeren har været i kontakt med Miljøstyrelsen. Herfra lyder det, at styrelsen bruger et pointsystem til at finde ud af hvilke ikke-hjemmehørende arter, der kan være invasive.

- Vurderingen af arterne er udført på baggrund af en ekspert-workshop i 2016. Det er ikke Miljøstyrelsen, som foretager vurderingen af arterne. Men styrelsen fastsætter forvaltning og eventuelle regler for arterne. Listen ajourføres, når nye arter kommer på EU-listen, eller når vi opnår ny viden, siger Josefine Møller, biolog ved Miljøstyrelsen.

Hun afviser, at giftig hjemmehørende dansk vegetation kommer på listen. Det gælder blandt andet giftige planter som engbrandbæger og ørnebregne.

- Hjemmehørende giftige arter

kommer ikke på invasivlisten. Det er simpelthen fordi, at de ikke opfylder definitionen. Men arterne kan i nogle tilfælde være omfattet af anden lovgivning, siger biologen.

Bjergfyr er problematisk

Når det handler om bjergfyr, så bekræfter Josefine Møller, at arten ikke er et problem i hele landet. Men det er ikke et kriterie for invasive arter, at de skal være et problem i hele landet.

- Bjergfyr er vurderet til at være invasiv i Danmark, fordi arten ændrer det lokale mikroklima og mindsker den erosion, der forekommer i klitter og på klitheder. Det ændrer sammensætningen af flora og fauna, siger Josefine Møller.

Hun oplyser, at der er forskel på om en art er invasiv i Danmark, og om den er omfattet af lovgivning. Bjergfyr ikke



omfattet af lovgivning om invasive arter. Der er altså ikke et krav om bekæmpelse.

- Men det kan være hensigtsmæssigt i områder med sårbare arter og beskyttet natur, oplyser hun.

Invasive arter behøver ikke at være i Danmark

Josefine Møller tilføjer, at Miljøstyrelsen oplyser og informerer om invasive plantearter – også selvom plantearterne ikke er i Danmark.

- Det skyldes, at der er arter, som er vurderet til at være problematiske på EU-niveau, og som Danmark er forpligtet til at oplyse om og bekæmpe, såfremt de observeres i Danmark. Disse arter vil med stor sandsynlighed optræde invasivt, hvis de introduceres. Derfor er Miljøstyrelsen særligt opmærksomme på dem, siger hun.

Om invasive arter

- En invasiv art skal opfylde to betingelser. For det første skal den være ikke-hjemmehørende. Altså skal den være spredt til et område uden for det naturlige udbredelsesområde ved menneskets hjælp. For det andet skal den have en negativ påvirkning på arter og økosystemer.
- Miljøstyrelsen har en liste, hvor alle ikke-hjemmehørende arter er scoret efter scoringssystemet HARMONIA+. De arter, som scorer mere end to samlet i de kategorier, som vurderer påvirkning på arter og økosystemer, klassificeres som invasive.
- Scoren for arterne er fremkommet på baggrund af en workshop, hvor eksperter blev sat sammen for at score arterne efter ovennævnte scoringssystem.
- Siden 2016 har DCE, Århus Universitet, vurderet eventuelt invasive arter og vurderer de arter, som opføres på EU-listen over invasive arter i en dansk kontekst.
- Der er forskel på om en art er invasiv i Danmark, og om den er omfattet af lovgivning.
- Listen over invasive arter og alle ikke-hjemmehørende arter kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Kilde: Miljøstyrelsen